

Tinkara Tihelj
**POROČILO
S POSVETA
“MESTO ETIKE
V DRUŽBI”**

127-130

GOSPOSKA ULICA 4
1000 LJUBLJANA
TINKARA.TIHELJ@GMAIL.COM

V ponedeljek, 17. 6. 2019, je v dvorani Slovenske matice potekal posvet na temo *Mesto etike v družbi*. Dogodek sta pripravila Slovensko filozofsko društvo in Slovenska matica. S svojimi prispevki so na posvetu sodelovali številni slovenski univerzitetni profesorji filozofije in drugi povabljeni govorniki, ki se ukvarjajo z etičnimi temami. To so: *Borut Ošljaj, Jernej Pisk, Janez Juhant, Smiljana Gartner, Friderik Klampfer, Vojko Strahovnik, Luka Omladič, Igor Pribac, Cvetka Hedžet Tóth, Ignacija Fridl Jarc in Marjan Šimenc*. Moderator posveta je bil *Gašper Pirc*.

Kot prva je zbrane nagovorila gostiteljica, urednica Slovenske matice Ignacija Fridl Jarc, ki je poudarila, da v nasprotju s tem, kar se mnogokrat sliši/izpostavi, etika ni v krizi ter da je posvet namenjen temu, da se o etiki sprašuje na afirmativni način. V imenu Slovenske matice je dodala, da so njeni prostori pravo mesto za posvet, saj je Slovenska matica založba, ki najbolj skrbi za izdajanje filozofskih del tako svetovnih kot domačih filozofov.

Naslednji uvod v posvet je naredil Tomaž Grušovnik (predsednik Slovenskega filozofskega društva), ki je poudaril, da si društvo prizadeva tudi za popularizacijo filozofije in da je namen posveta odgovoriti na vprašanja »*Kaj imamo filozofi za dati družbi?*« in »*Kakšno je mesto etike v družbi?*«, to pa zato, ker danes nastaja poplava diskurzov o etiki (pišejo se raznovrstni etiški kodeksi), kjer filozofov skorajda ni zraven, kar vodi do vprašanja: »*Ali bi filozofi morali zaščititi etiko kot tradicionalno filozofsko disciplino?*« Tovrstno povpraševanje je podano že v Platonovem dialogu *Protagora*, kjer se pojavlja vprašanje, ali obstaja strokovnjak za učenje kreposti.

Uvodni del je zaključil moderator Gašper Pirc, ki je pozval udeležence naj bo vodilo javne razprave grški pojem *isēgoría*, ki predpostavlja svobodo govora, ki tudi vključuje politično enakost, torej možnost, da je posameznikov glas slišan.

Sodelujoči so predstavili prispevke v treh sklopih.

V okviru prvega sklopa je imel prvi prispevek z naslovom "Mnoštvo moral in odsotnost etike" Borut Ošljaj. Opozoril je na razliko med moralo in etiko, pri čemer je izraz morala razumel kot nanašajoč se na praktična pravila, izraz etika pa na presojo ravnanj, zaradi česar je etika teorija morale. Zagovarjal je tezo, da je mesto etike prazno, kajti ni ene same etike, ki bi prevladala nad drugimi.

Naslednji prispevek z naslovom "Vpliv športa na položaj etike v sodobni družbi" je predstavil Jernej Pisk. Šport je predstavil kot fenomen, ki ne more mimo etike, kajti športno obnašanje mora biti vselej etično.

"Nujnost in težave dialoga o etiki" je bil naslov prispevka teologa na posvetu, Janeza Juhanta. Njegova teza je bila, da je etika nujna, kajti človek je po naravi dialogško bitje, dialog pa predpostavlja sodelovanje z drugimi. V današnji (slovenski) družbi naj bi bil dialog omejen in manjkala naj bi mu vrednota resnice.

Smiljana Gartner je govorila o "Strokovnjakih in izvedencih za etiko." Začela je z vprašanjem: »*Ali lahko matematiko v šolah poučuje na primer biolog?*« in nadaljevala z: »*Ali lahko etiko poučuje vsak, ki si malo prebere Wikipedijo?*« Njuna podlaga se razkriva v tretjem vprašanju: »*Kaj je tisto, kar naredi nekoga za strokovnjaka?*« Njen odgovor, da je nekdo strokovnjak na nekem področju, če ima neka višja spoznanja

s tega (istega) področja – če je na primer sposoben prepoznavati in videti vzorce in če se mu pri tem porajajo mnoga vprašanja. Hkrati je razlikovala med pojmom 'biti strokovnjak' in 'imeti sloves strokovnjaka'.

Drugi sklop je začel Friderik Klampfer s prispevkom "Realen domet filozofske etike – nekaj grenko-sladkih spoznanj." Opozoril je predvsem, da je racionalna argumentacija – kakršna naj bi bila tudi etična argumentacija – v določenih primerih neučinkovita.

Naslednji govorec, Vojko Strahovnik, je govoril o "Etiki in šoli." Šole naj bi bile naravni centri spodbujanja vrednot in po njegovem mnenju učeči učitelji na šolah lahko učijo tudi etiko (vendar ne na način predavanj). Na primer pri športni vzgoji bi učitelj igro košarke priredil na način, da bi nekaterim učencem podal navodila, naj kršijo osnovna pravila košarke, pri čemer bi po koncu igre vsi skupaj na podlagi empiričnih dejstev ugotovili, da je kršenje pravil moralno napačno.

Teza Luke Omladiča ("Novi razvoji etike robotike in umetne inteligence") je bila, da bi pri načrtovanju robotskih tehnologij etika morala postati integralni del samega robotskega inženirstva.

Igor Pribac je skušal odgovoriti na vprašanje "Če je zdravniška etika od zdravnikov, je poslovna etika od poslovnežev?" To vprašanje se zastavlja, ker je za današnje obdobje značilno vznikanje etičnih kodeksov. Zagovarjal je tezo, da je etika primarno filozofska disciplina in da bi jo iz tega razloga morali filozofi tudi zaščititi. Vpeti bi morali biti v pisanje in sprejemanje etičnih kodeksov ter v delovanje etičnih komisij. Opozoril je na problem nepluralnosti Komisije za medicinsko etiko RS, v kateri sta kar dve tretjini zdravnikov, kar je v neskladju s priporočili UNESCA in prakso referenčnih držav.

Tretji sklop je začela Cvetka Hedžet Tóth z "Etika – postmodernistični patos." Spomnila je na besede Jürgena Habermasa, ki je dejal, da je solidarnost drugo pravičnosti. Pravičnost pa pomeni etiko.

"Etični temelji demokracije v antiki in danes" je bil prispevek Ignacije Fridl Jarc. Izpostavila je iluzijo, da bi se pravičnost [*dike*] morala izkazovati v zakonodaji. Etika naj bi se tako izkazovala v zakonodaji.

Posvet je s prispevkom "Filozofija z otroki in moralna vzgoja" zaključil Marjan Šimenc. Opozoril je na pogosto prezrto vejo filozofije, in sicer filozofijo za otroke. Ta predstavlja odmik od 'tipičnih' filozofskih tradicij, ki so trdile, da otroci še niso zreli za filozofijo. Filozofija za otroke bi potekala na način, pri katerem bi učitelj skozi učne ure skupaj z učenci raziskoval vrednote. Slednje bi zlahka uresničili v praksi v okviru že obstoječega predmeta *Državljska in domovinska kultura ter etika*.

Sledila je zaključna razprava, v kateri so gostje skupaj z organizatorji prišli do nekaj skupnih ugotovitev. Vsi so se strinjali, da je etika po svojem bistvu filozofska in da smo jo zato filozofi dolžni zaščititi. Etika naj bo predavana s strani filozofov, kajti le filozofi posedujejo ustrezen normativni aparat, ki ga zahteva etični diskurz.

Pri tem je treba poudariti, da je etika zmožna dialoga z ostalimi disciplinami, problem se pojavi le takrat, ko jo discipline hočejo prevzeti in narediti za svojo. Etika je neodvisna, a hkrati sposobna povezovanja.

Vsesplošen konsenz je dosegla tudi ideja, da se uvede pojem etike v izobraževalni proces (na primer s seminarji za zdravnike o zdravniški etiki in z uvedbo etičnih vsebin v šolski učni predmet *Državlјanska in domovinska kultura ter etika*).

Za konec je treba poudariti, da je posvet po dolgem času združil filozofe različnih filozofskih tradicij, filozofe prijateljskih univerz in teologa.